

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

21 februarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție
în componență:

Președinte Nicolae Gordilă,
Judecători Iurie Diaconu, Elena Covalenco,

a examinat, în camera de consiliu, fără citarea părților, admisibilitatea în principiu a recursului ordinar, împotriva sentinței Judecătoriei Strășeni din 14 aprilie 2016 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 noiembrie 2017, declarat de avocatul Ion Lunca, în numele inculpatului

*Bulumez Sergiu XXXX, născut la
XX XXXXX XXXX în s. XXXXX, r-nul XXXXX,
locuitor al r-nului XXXXX, s. XXXXX, str. XXXXX X,
cetățean al R. Moldova, fără antecedente penale.*

*Termenul de examinare,
instanța de fond: 02.03.2016 – 14.04.2016,
instanța de apel: 19.10.2017 – 29.11.2017,
instanța de recurs: 23.01.2018 – 21.02.2018.*

Asupra recursului menționat, Colegiul penal

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Strășeni din 14 aprilie 2016, cauza fiind judecată conform prescripțiilor din art. 364¹ Cod de procedură penală, Bulumez Sergiu a fost condamnat în baza art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal la 2 ani și 6 luni închisoare.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei aplicate i-a fost suspendată condiționat, pe o perioadă de probațiune de 2 ani.

2. Instanța de fond a constatat că la 15 august 2015, la o oră nestabilită de către organul de urmărire penală, inculpatul Bulumez S., acționând din intenții de profit, având scopul sustragerii bunurilor altei persoane, aflându-se în s. XXXX, r-nul XXXXX, a sustras pe ascuns de la Grosu C. un telefon de model „Alcatel Dark Chocolate Pop D5”, de culoare neagră, la prețul de 2700 lei, cauzându-i părții vătămate un prejudiciu material considerabil.

Instanța a reținut că inculpatul a recunoscut integral vina și s-a căit sincer de cele comise, solicitând examinarea cauzei în baza probelor administrate în cadrul urmăririi penale, că aceste probe îi dovedesc vinovăția și i-a încadrat acțiunile pe art. 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, ca furtul, adică sustragerea pe ascuns a bunurilor altei persoane, cu cauzarea de daune în proporții considerabile.

La stabilirea pedepsei, instanța a ținut cont de prevederile art. 3, 6, 7, 61, 62, 75-77 Cod penal, că inculpatul a săvârșit o infracțiune mai puțin gravă, că nu au fost stabilite circumstanțe agravante, ca circumstanțe atenuante fiind reținute lipsa antecedentelor penale, caracteristica pozitivă și căința sinceră, concluzionând că reeducarea și corectarea lui este posibilă fără izolare de societate, conform art. 90 Cod penal și cu respectarea prevederilor art. 364¹ Cod de procedură penală.

3. La 12 octombrie 2017, avocatul Ion Lunca a declarat apel, solicitând casarea sentinței și dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Apelantul a indicat că instanța de fond i-a stabilit inculpatului o pedeapsă mai aspră cu 1 an și 2 luni decât limita maximă prevăzută de lege, fiind omis faptul că, la data comiterii infracțiunii, acesta avea vârsta de 17 ani și 9 luni, deci era minor.

Totodată, în partea descriptivă a sentinței este indicat că cauza a fost examinată cu participarea procurorului Natalia Arabadji și avocatului din oficiu, Igor Stratan, iar în partea constatatoare este menționat procurorul Eugeniu Șlicari și avocatul Ion Gumeniuc, nefiind clar cine a reprezentat acuzarea și ce avocat i-a acordat asistență juridică inculpatului.

La fel, instanța de fond a constatat comiterea infracțiunii de furt de către o altă persoană, în alineatele 3, 4, 5 și 6 ale sentinței sunt indicate acțiunile infracționale ale inculpatului Goncear O., fiind constatat și un episod de furt din altă dată cu indicarea obiectelor sustrate.

În același timp, contractul de asistență juridică a fost încheiat la 26.09.2017 cu mama inculpatului, fiind contrasemnat de inculpat.

La 29.09.2017, avocatul a studiat dosarul, astfel că termenul obiectiv pentru contestarea sentinței în ordine de apel începe să curgă de la această dată or, avocatul care a participat la examinarea cauzei a fost desemnat din oficiu și nu a depus diligența necesară pentru a-i apăra efectiv interesele inculpatului.

La examinarea cererii de repunere în termen, instanța de apel urmează să ia în calcul că, fiind minor, inculpatul nu a perceput efectele tuturor fazelor de judecare a cauzei, nefiind asistat de reprezentant legal și de psiholog sau pedagog, care l-ar fi făcut să înțeleagă ce se petrece.

4. Potrivit deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 noiembrie 2017, apelul a fost respins ca depus peste termen.

Instanța de apel a reținut că conform prevederilor art. 402 Cod de procedură penală, termenul de declarare a apelului este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Potrivit art. 403 alin. (1) Cod de procedură penală, apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen dacă instanța de apel constată că întârzierea a fost determinată de motive întemeiate, iar apelul a fost declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale.

Persoana care nu a declarat apel va putea declara ulterior dacă va dovedi că neexercitarea căii de atac s-a datorat unor motive întemeiate. Până la soluționarea repunerii în termen, instanța de apel poate suspenda executarea hotărârii.

Condițiile prevăzute de art. 403 Cod de procedură penală sunt cumulative: întârzierea de declarare a apelului a fost declarată din motive întemeiate, precum calamitatea naturală, accident, boală etc, iar instanța de apel apreciază dacă situația invocată constituie în mod efectiv cauză de împiedicare a declarării apelului. În caz contrar, cererea de repunere în termen este respinsă.

Apelul poate fi declarat în cel mult 15 zile de la începerea executării pedepsei sau încasării despăgubirilor materiale doar de către inculpat și partea civilmente responsabilă, doar în privința acestora fiind posibilă începerea executării.

Astfel, inculpatului i-a fost asigurat apărător garantat de stat, la 06.04.2016 inculpatul a solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, iar la 14.04.2016 a fost emisă sentința. Conform dovezii de primire, inculpatul a primit sentința la data emiterii acesteia, iar avocatul Ion Gumeniuc a făcut cunoștință cu dosarul la 23.05.2017, ce se confirmă prin cererea depusă.

Argumentele apărării că termenul depunerii cererii de apel împotriva sentinței din 14.04.2016 începe să curgă din 26.09.2017, când a fost încheiat contract de asistență juridică cu apărătorul sunt nefondate or, inculpatul a recepționat sentința de condamnare, iar avocatul care i-a reprezentat interesele a fost la curent cu data emiterii sentinței adoptate.

Mai mult, la data emiterii sentinței, inculpatul a fost eliberat din arest preventiv și părinții săi au avut posibilitatea să încheie contract cu un alt avocat, iar în cazul în care s-a pus la îndoială competența avocatului care îi presta servicii, chestiunea dată urma a fi obiectată cu înlocuirea apărătorului.

Or, apelul declarat de avocatul Ion Lunca nu poate fi repus în termen, nefiind constatate motivele prevăzute de art. 403 Cod de procedură penală. Totodată, motive întemeiate sunt circumstanțele de ordin obiectiv, a căror producere nu depinde de voința titularului dreptului de apel, iar invocarea comiterii erorilor de către instanța de fond nu constituie temei de repunere în termen.

Pe lângă aceasta, conform înștiințării nr. 1364 din 12.05.2016, executarea efectivă a pedepsei aplicate a început la 12.05.2016.

Prin urmare, reieșind din prevederile art. 403 Cod de procedură penală, apelul depus la 12.10.2017 este declarat peste termen, termenul de apel fiind un termen procesual legal, durata căruia este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și are un caracter imperativ, depășirea căruia atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac.

În același timp, admiterea unui apel tardiv și poziționarea uneia dintre părțile procesului penal pe o treaptă mai avantajoasă încalcă vădit principiul egalității armelor, care statuează că fiecare parte trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a prezenta cauza sa în condiții în care să nu-i plaseze într-o situație net dezavantajoasă în raport cu partea adversă. Or, aplicarea regulilor privind termenele de procedură este susceptibilă de a încălca principiul egalității armelor și a securității raporturilor juridice în general, în măsura în care fiecare dintre părți nu se vor bucura de aceleași mijloace pentru a reprezenta argumentele sale în fața unei instanțe (*cauza Varnima Corporation International SA cpntra Greciei, nr. 48906/06, §27, 28 mai 2009, cauza Ben Naceur contra Franței, §32, 03 octombrie 2006, Wyner contra Belgiei, nr. 32576/96, §32, CEDO 2002-VIII*).

5. Avocatul Ion Lunca a declarat recurs ordinar, în care solicită casarea acestei decizii și dispunerea rejudecării cauzei în instanța de fond, în alt complet de judecată.

Recurentul a invocat că contractul de asistență juridică a fost încheiat la 26.09.2017 cu mama inculpatului, fiind contrasemnat de inculpat.

La 29.09.2017 avocatul a studiat dosarul, astfel că termenul obiectiv pentru contestarea sentinței în ordine de apel începe să curgă de la această dată or, avocatul care a participat la examinarea cauzei a fost desemnat din oficiu și nu a depus diligența necesară pentru a-i apăra efectiv interesele inculpatului.

Totodată, la examinarea cererii de repunere în termen, instanța de apel urmează să ia în calcul că, fiind minor, inculpatul nu a perceput efectele tuturor fazelor de judecare a cauzei, nefiind asistat de reprezentant legal și de psiholog sau pedagog, care l-ar fi făcut să înțeleagă ce se petrece.

Mai mult, statul se face responsabil de crearea unor asemenea situații, iar el a aflat despre ilegalitățile admise după ce a făcut cunoștință cu dosarul la 29.09.2017, apelul fiind declarat la 12.10.2017. Or, în circumstanțele constatate, omiterea termenului de declarare a apelului nu-i este imputabilă, contractul de asistență fiind încheiat cu mama inculpatului când aceasta a revenit de peste hotare, inculpatul fiind în imposibilitate să-și angajeze un avocat din lipsa surselor financiare.

În același timp, la adoptarea sentinței, instanța de fond a admis un șir de erori.

În drept, recursul este fondat pe temeiul din art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) și 10) Cod de procedură penală.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar pe baza materialului din dosarul cauzei și motivelor invocate, Colegiul penal concluzionează că acesta urmează a fi declarat inadmisibil din următoarele considerente.

Potrivit art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de această instanță, inclusiv și în temeiul când hotărârile atacate nu cuprind motivele pe care se întemeiază soluția.

Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Sub acest aspect și în raport cu circumstanțele invocate în recursul ordinar declarat, în care nici nu sunt indicate concrete erori de drept și clar definite (*pct. 5. din decizie*), se reține că potrivit circumstanțelor reproduse în *pct. 4. din prezenta decizie*, instanța de apel legal și întemeiat a constatat și apreciat circumstanțele de fapt și de drept privind tardivitatea apelului declarat de avocat, în strictă conformitate cu dispozițiile legii.

Astfel, potrivit art. 402 alin. (1) Cod de procedură penală, termenul de apel este de 15 zile de la data pronunțării sentinței integrale. În corespundere cu art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen. În conformitate cu art. 231 alin. (3), (5) Cod de procedură penală la calcularea termenelor pe zile nu se ia în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua în care acesta se împlinește. Dacă ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul expiră la sfârșitul primei zile lucrătoare care urmează.

De la data pronunțării hotărârii începe a curge termenul de exercitare a căii de atac (*Recomandarea Curții Supreme de Justiție, nr. 37, cu privire la pronunțarea hotărârilor judecătorești în procesul penal*).

În această consecutivitate se atestă că, potrivit procesului-verbal din 14 aprilie 2016, sentința integrală a fost pronunțată la 14 aprilie 2016 în prezența inculpatului și avocatului Igor Stratan, iar inculpatul a primit copia de pe sentința motivată la aceeași dată, contrasemnând o recipisă în acest sens (*f.d. 153 verso, 158*).

Astfel, termenul de declarare a apelului a expirat la sfârșitul zilei de 02 mai 2016.

Totodată, potrivit ștampilei, apelul avocatului Ion Lunca a fost înregistrat la Judecătoria Strășeni la 12 octombrie 2017, adică peste termenul prevăzut de lege și instanța de apel întemeiat l-a respins ca fiind declarat peste termen (*f.d. 175, pct. 3., 4. din decizie*).

Se observă că instanța de apel în mod argumentat și just a constatat că întârzierea menționată nu a fost determinată de motive întemeiate (*pct. 4. din decizie*).

Totodată, soluția de respingere a apelului ca depus peste termen nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de apel nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui apel exercitat în mod legal.

Este de menționat că art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală prescrie expres că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Prin urmare, termenul de apel este un termen legal și imperativ, astfel încât nerespectarea lui atrage decăderea din exercițiul dreptului de a declara apel și nulitatea oricărei cereri de apel înaintate după expirarea acestui termen (*Hotărârea Plenului CSJ nr. 22 din 12.12.2005 „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, pct. 6.*).

Pe lângă aceasta, potrivit art. 420 alin. (4) Cod de procedură penală, nu poate fi atacată cu recurs sentința în privința căreia inculpatul nu a folosit calea apelului.

Rezultă că recursul ordinar nu are niciun suport legal în aspectul vizat, deoarece apelul tardiv echivalează cu nefolosirea acestei căi de atac (*pct. 3. și 4. din decizie*).

Circumstanțele enunțate denotă în mod concludent că instanța de apel nu a comis erori de drept în raport cu motivele invocate de recurent, că decizia atacată conține motive legale pe care se întemeiază soluția, și că recursul ordinar este unul vădit neîntemeiat.

Potrivit art. 432 alin. (2) pct. 4) Cod de procedură penală, instanța de recurs va decide inadmisibilitatea recursului înaintat în cazul în care se constată că acesta este vădit neîntemeiat.

Prin urmare, odată ce recursul de pe rol, în raport cu motivele invocate, este vădit neîntemeiat, el urmează a fi declarat inadmisibil.

7. În conformitate cu art. 431 alin. (1), 432 alin. (1), (2) pct. 4), alin. (3) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

DECIDE :

inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Ion Lunca, împotriva sentinței Judecătorei Strășeni din 14 aprilie 2016 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 noiembrie 2017, în privința inculpatului Bulumez Sergiu XXXXX, pe motiv că este vădit neîntemeiat.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 14 martie 2018.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Iurie Diaconu

Elena Covalenco